

Boban Dašić*

Radmila Trklja**

Akademija strukovnih studija kosovskometohijska

PAD PRILIVA STRANIH DIREKTNIH INVESTICIJA USLOVLJEN PANDEMIJOM COVID-19

Apstrakt

Cilj ovog rada je da se analizira uticaj pandemije izazvavan koronavirusom COVID-19 na priliv stranih direktnih investicija. Pad priliva stranih direktnih investicija u današnje vreme je posledica zaraze, a neuobičajenih elemenata pada istih. Kriza izazvana virusom COVID-19 ima negativne efekte ne samo na prilive nego na celokupne tokove i skok stranih direktnih investicija. Interakcija šokova na strani ponude i potražnje u kombinaciji sa političkim reakcijama na pandemiju COVID-19 kao što su zatvaranje nacionalnih granica, pokreće niz negativnih efekata na strane direktne investicije. Usled novonastale situacije izazvane pandemijom COVID-19 zemlje potencijalni domaćini stranih direktnih investicija unapredjenjem poslovnog okruženja i raznim podsticajnim merama teško da mogu privući veći obim istih. Mnoge od njih trenutno rade na unapredjenju poslovnog okruženja, upravo iz razloga jer su svesni činjenice da pandemija neće trajati u nedogled i da samo stimulativan poslovni ambijent predstavlja ključnu komponentu konkurentnosti jedne nacionalne ekonomije i većeg priliva stranih direktnih investicija. Smanjenjem priliva stranih direktnih investicija posebno su pogođene zemlje koje su zavisne od istih i koje ne poseduju dovoljno sopstvenih sredstava za finansiranje privrednog razvoja. Glavni cilj tih zemalja je u vreme pandemije COVID-19 teško ostvariv a

---

* bobandasickg@gmail.com, ORCID ID(<https://orcid.org/0000-0003-1980-8707>).

** radatrklja@gmail.com, ORCID ID (<https://orcid.org/0000-0003-3768-1332>).

odnosi se na našto veći priliv međunarodno konkurentnih i ka izvozu orijentisanih stranih direktnih investicija. U radu će se izvršiti analiza priliva stranih direktnih investicija (World Investment Report) i to kako na globalnom, tako i na regionalnom i nacionalnom nivou, sa osvrtom na Republiku Srbiju.

Ključne reči: pandemija, strane direktne investicije, poslovno okruženje, konkurentnost, nacionalna ekonomija

1. UVOD

Mnoge zemlje za finansiranje privrednog razvoja ne poseduju sopstvena sredstva. To su zemlje koje karakteriše ograničena akumulacija kapitala, niska konkurentnost domaćih preduzeća, tojest njihovih proizvoda i usluga, kako na inostranim tako i sve više na domaćem tržištu. Zato su prinuđene da u nedostatku internih izvora finansiranja privrednog razvoja koriste inostrana sredstva (eksterni izvori finansiranja privrednog razvoja). Privlačenje stranog kapitala za te zemlje, a samim tim i za Srbiju, predstavlja najveću razvojnu šansu. Da bi privukle što više stranih direktnih investicija te zemlje moraju unaprediti poslovno okruženje kako bi postale atraktivna investiciona destinacija. Prilikom privlačenja stranih direktnih investicija akcenat treba da stave na efikasnim stranim direktnim investicijama koje pozitivno utiču na tržište rada, povećanje izvoza, konkurentnosti i unapređenje procesa proizvodnje. Najčešće se koristi privatni kapital koji u zemlju stiže putem zajmovnog kapitala, portfolio investicija i stranih direktnih investicija. Strane direktne investicije u poređenju sa zajmovnim kapitalom i portfolio investicijama, predstavljaju najrizičniji oblik međunarodnog kretanja kapitala ali s obzirom da uz veći rizik ide i mogućnost mnogo veće zarade, otuda i ne čudi izuzetna ekspanzija istih.

Strane direktne investicije kao privatni izvor strane štednje koji se po pravilu najčešće usmerava na finansiranje određenih investicionih projekata i koji je rukovođen isključivo ekonomskim motivima, u

savremenoj razvojnoj etapi preuzima funkciju ključnog razvojnog faktora ne samo pojedinih nacionalnih privreda već i celokupne svetske privrede. O značaju stranih direktnih investicija govore brojni primeri zemalja koje su uz korišćenje stranih direktnih investicija ostvarile impozantne stope rasta, dok je napredak celokupne svetske privrede nesporan. Trenutno je taj napredak onemogućila pandemija izazvana korona virusom COVID-19. Budući da se pandemija koronavirusa i dalje menja, kao i da je neizvesno koliko će ona potrajati, ekonomske implikacije pandemije teško je precizno kvantifikovati.¹

Pandemija izazvana koronavirusom COVID-19 je produbila već postojeće probleme u svetu pa samim timi i u srpskoj privredi. Ova kriza predstavlja nezapamćeni šok koji je iznenadio svet i njegovu ekonomiju.² To je za posledicu imalo smanjenje investicija, spoljne i unutrašnje tražnje, porast rizika i troškova ulaganja. Sve su to problemi koji pored neatraktivnog poslovnog okruženja negativno utiču na strane direktne investicije, i na kojima treba poraditi. Pored unapređenja poslovnog okruženja, Srbija mora maksimalno da iskoristi ključne prednosti oličene u regionalnom položaju i povlašćenom pristupu tržištima Istoka i Zapada, ljudskim resursima, niskoj ceni rada a da rešava postojeće barijere koje se tiču nedovoljno razvijene infrastrukture, loše administracije, korupcije, političkog rizika, loše likvidnosti i nedovoljne profitabilnosti, limitirane domaće potrošnje, odliva stručnih kadrova i drugo. Privlačenje stranih direktnih investicija trenutno predstavlja najveću razvojnu šansu srpske privrede.

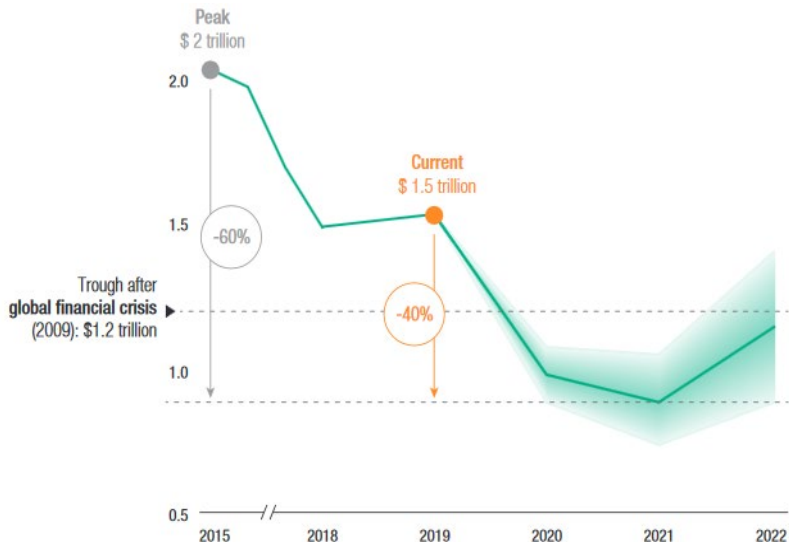
---

¹Mugano G., The economy nexus of the COVID-19 pandemic, *Sociološki pregled*, Vol. 54, br. 3, 2020, str. 737 (737-760)

²World Bank Group, Ekonomski i socijalni uticaj COVID-19, Izgledi za Zapadni Balkan, Redovni ekonomski izveštaj, broj 17, 2020, str. 1

2. Globalna analiza priliva stranih direktnih investicija

Izveštaj o investicijama u svetu (World Investment Report - WIR) svake godine izdaje Konferencija Ujedinjenih nacija o trgovini i razvoju (United Nations Conference on Trade and Development) u kome sistematizuje tokove (priliv i odliv) i stok stranih direktnih investicija. Strane direktne investicije izuzetnu ekspanziju doživljavaju krajem XX i početkom XXI veka. Od početka evidentiranja i sistematizovanja podataka o tokovima i skoku stranih direktnih investicija, 2015. godine je ostvaren rekordan priliv stranih direktnih investicija u iznosu od 2,041biliona USD čime je ta godina, postala godina sa ostvarenim najvećim prilivom stranih direktnih investicija u istoriji čovečanstva.³

Slika 1. Priliv stranih direktnih investicija na globalnom nivou u periodu od 2015-2019, projekcija 2020-2022 (bilioni USD);Izvor: UNCTAD, World Investment Report 2020, New York and Geneva, 2020, p. 2.

³UNCTAD, World Investment Report 2020, New York and Geneva, 2020, p. 238.

Sa navedene slike se može videti da od 2015. godine imamo pad tokova stranih direktnih investicija čiji se oporavak i ne očekuje u nekom bližem narednom periodu.

Naročito će kriza usled pandemije COVID-19 usloviti dramatičan pad stranih direktnih investicija 2020. i 2021. godine (projekcija). Taj negativan trend bi trebalo da se zaustavi 2021. godine a oporavak istih se očekuje 2022. godine. Na osnovu projekcije tokova stranih direktnih investicija u periodu 2020-2022. godine očekuje se da će se globalni tokovi stranih direktnih investicija smanjiti za do 40 procenata u 2020. godini, sa njihove vrednosti od 1,54 biliona dolara u 2019. To bi dovelo do stranih direktnih ulaganja ispod 1 bilion dolara po prvi put od 2005. godine.

Predviđa se da će se strane direktne investicije smanjiti za dodatnih 5 do 10 procenata 2021. godine. U relativnom smislu, očekuje se da će projektovani pad biti gori od onog koji je zabeležen u dve godine nakon globalne finansijske krize. Globalni prilivi stranih direktnih investicija koji su 2009. godine bili na najnižem nivou (1,2 biliona dolara), su za oko 300 milijardi dolara veći od najniže prognoze za 2020. godinu.

Pad izazvan pandemijom COVID-19 imaće za posledicu nekoliko godina negativnog ili stagnirajućeg rasta tokova stranih direktnih investicija. Očekivani nivo globalnog priliva stranih direktnih investicija u 2021. predstavljao bi 60-postotni pad u odnosu na 2015. godinu (sa 2 biliona na manje od 900 milijardi USD). Izgledi tokova stranih direktnih investicija nakon 2021. krajnje su neizvesni. Putanja u obliku slova „U“, sa oporavkom stranih direktnih investicija na liniji trenda od pre 2022. godine, moguća je, ali samo na gornjoj granici očekivanja. Izgleda da će ekonomska i geopolitička neizvesnost srednjoročno dominirati investicionim pejzažom. Na donjoj granici prognoze, dalja stagnacija 2022. godine ostaviće vrednost globalnog priliva stranih direktnih investicija znatno ispod

nivoa 2019. godine. Trend priliva stranih direktnih investicija mogao bi ući u fazu postepene stabilizacije na strukturno nižem nivou nego pre krize.

Neizvesnost u pogledu trajanja i intenziteta COVID-19 dovodi do toga da se procene budućih kretanja priliva stranih direktnih investicija “svakodnevno menjaju kako se menjaju i podaci o broju zaraženih i preminulih u pojedinim zemljama i na čitavim kontinentima, kao i sa promenama mera država vezanih za uvođenje karantina, socijalnog distanciranja, zatvaranja granica, ali i ublažavanja ovih mera u kasnijim fazama”.⁴

U tabeli ispod ćemo prikazati prilive stranih direktnih investicija u svetu i po grupama zemalja, u periodu 2015-2019 godina, koji su izraženi u milijardama USD.

Tabela 1. Prilivi stranih direktnih investicija u svetu i po grupama zemalja, 2015-2019. (mlrd. USD).

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
SVET UKUPNO	2.041	1.983	1.700	1.495	1.539
<u>Razvijene zemlje</u>	<u>1.274</u>	<u>1.265</u>	<u>950</u>	<u>761</u>	<u>800</u>
<u>Zemlje u razvoju</u>	<u>729</u>	<u>651</u>	<u>700</u>	<u>699</u>	<u>684</u>

---

⁴Pračević A., Ekonomski šok pandemije COVID-19 – prekretnica u globalnim ekonomskim kretanjima, Ekonomske ideje i praksa, broj 37, jun 2020, str. 9 (7-22)

<u>Tranzicione zemlje</u>	<u>37</u>	<u>66</u>	<u>49</u>	<u>34</u>	<u>54</u>
CIS	32	61	44	27	47
Zemlje Jugoistočne Evrope	4,9	4,6	5,5	7,4	7,2
<i>Srbija</i>	2,3	2,4	2,9	4,1	4,3
<i>Albanija</i>	0,9	1,1	1,1	1,3	1,3
<i>Bosna i Hercegovina</i>	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5
<i>Crna Gora</i>	0,7	0,2	0,6	0,5	0,5
<i>Severna Makedonija</i>	0,2	0,4	0,2	0,7	0,4

Izvor: UNCTAD, World Investment Report 2020, New York and Geneva, 2020, p. 238-245

Iz tabele 1 se može zapaziti da na globalnom nivou od 2015. godine imamo konstantan pad priliva stranih direktnih investicija. U 2019. godini imamo blagi oporavak istih ali kriza uzrokovana pandemijom COVID -19 je uzrokovala dalji pad istih. Ukoliko 2015. godinu uzmemo kao ponder, koja je ujedno i godina sa najviše ostvarenim prilivom stranih direktnih investicija u istoriji čovečanstva, u 2016-oj godini imamo pad za 3%. Taj pad u 2017-oj u odnosu na 2015. iznosi 17%, u 2018-oj 29% a u 2019-oj 25%.

Što se tiče rasporeda priliva stranih direktnih investicija po zemljama, razvijene zemlje i dalje učestvuju sa preko 50% u ukupnim svetskim prilivima stranih direktnih investicija (2015. godine 62%, 2016. godine 64%, 2017. godine 56%, 2018. godine 51%, 2019. godine 52%). Učešće zemalja u razvoju u ukupnim globalnim prilivima stranih direktnih investicija po godinama iznose: 2015. godine 36%, 2016. godine 33%, 2017. godine 41%, 2018. godine 47%, 2019. godine 44%. Učešće tranzicionih zemalja ćemo objasniti u narednom tekstu.

3. Analiza priliva stranih direktnih investicija u tranzicionim zemljama

Učešće tranzicionih zemalja u ukupnim globalnim prilivima stranih direktnih investicija se kreće u rasponu od 2-4% i po godinama iznosi: 2015. godine 2%, 2016. godine 3%, 2017. godine 3%, 2018. godine 2%, 2019. godine 4%. Od ukupno ostvarenog priliva stranih direktnih investicija u tranzicionim zemljama, zemlje CIS-a (Commonwealth of Independent States – CIS, zemlje bivšeg SSSR-a) učestvuju u prilivima stranih direktnih investicija oko 80-90% u zavisnosti od godine posmatranja, dok na zemlje Jugoistočne Evrope otpada 10-20%.

Od zemalja CIS-a, Rusija privlači najviše stranih direktnih investicija. U zemljama Jugoistočne Evrope, Srbija je lider po prilivu stranih direktnih investicija i to pre svega zahvaljujući zahtevnim ekonomskim reformama koje je sprovela u prethodnom periodu. Od 2015-2018. godine učešće Srbije u prilivima stranih direktnih investicija u ovu grupu zemalja je preko 50%, dok u 2019-oj godini iznosi 60%. Uzlazni rast priliva stranih direktnih investicija u Srbiji po godinama je pokazatelj da se Srbija nalazi na dobrom putu privlačenja istih. Za njom slede Albanija sa oko 20% učešća, Crna Gora, Bosna i Hercegovina i Severna Makedonija sa manje od 10% ostvarenog priliva stranih direktnih investicija u ovu grupu zemalja.

Uzroci ovako malog priliva stranih direktnih investicija u zemljama bivše Jugoslavije su veličina zemlje sa malim brojem stanovnika, veliki politički rizici, usporen proces reformi i privatizacije. Rizici

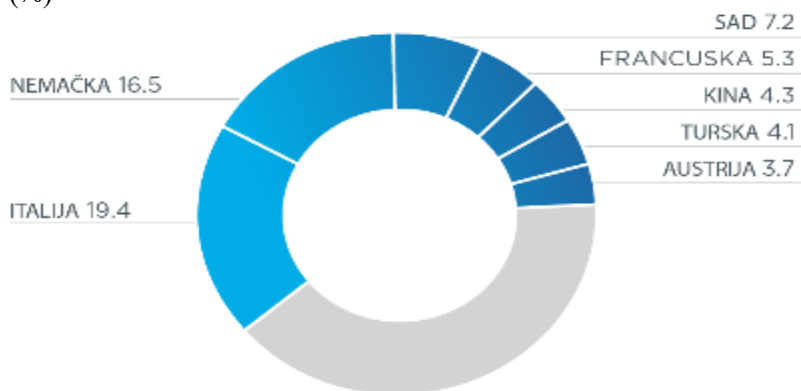

koje uključuje indeks rizika zemlje su sve više politički po svojoj prirodi.⁵

4. Analiza priliva stranih direktnih investicija u Srbiji

Prema podacima Razvojne agencije Srbije vodeća zemlja investitor po broju projekata izraženo procentualno je Italija. Za njom slede Nemačka, SAD, Francuska, Kina, Turska i Austrija (slika 2). Što se tiče zemalja najvećih investitora po vrednosti tu prednjači Nemačka, Kina, Italija, Japan, SAD, Austrija i Francuska (slika 3).

Slika 2: Vodeći strani investitori u Srbiji po broju projekata, 2020 (%)

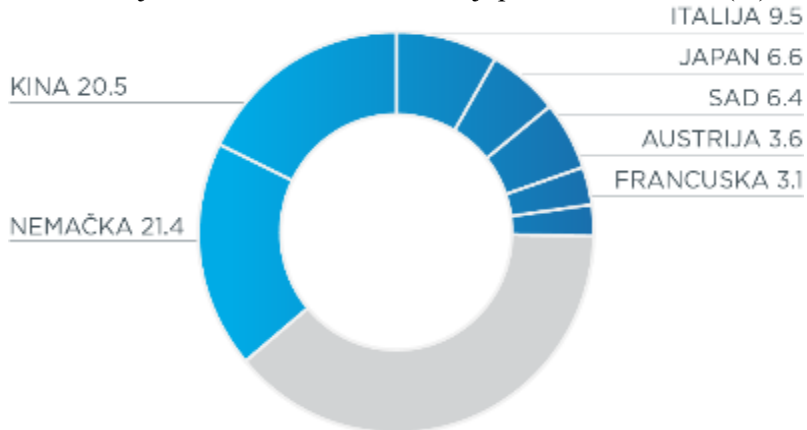
Izvor: Razvojna agencija Srbije, Pridružite se uspešnim pričama, Beograd, 2020, [https://ras.gov.rs/uspesne-price\(20.01.2021.\)](https://ras.gov.rs/uspesne-price(20.01.2021.))

Prema podacima Narodne banke Srbije u 2019. godini zemlje najveći strani investitori u Srbiji su: Holandija (803,7 miliona evra), Ruska federacija (576,8 miliona evra), Mađarska (520,9 miliona evra), Švajcarska (405,5 miliona evra), Nemačka (335,8 miliona evra),

⁵Radević B., Stojadinović Jovanović S., Dašić B., Međunarodno poslovanje i finansiranje, Grafikolor, Kraljevo, 2016, str. 84.

Austrija 307 miliona evra), Kina (264,2 miliona evra) i SAD (185,7 miliona evra).⁶

Slika3 : Najveći strani investitori u Srbiji po vrednosti, 2020 (%)

Izvor: Razvojna agencija Srbije, Pridružite se uspešnim pričama, Beograd, 2020, [https://ras.gov.rs/uspesne-price\(20.01.2021.\)](https://ras.gov.rs/uspesne-price(20.01.2021.))

Najveća strana ulaganja po vrednosti po privrednim granama u 2019. godini u Srbiji su sledeća: Prerađivačka industrija (1.101,4 miliona evra), Građevinarstvo (848,8 miliona evra), saobraćaj i skladištenje (599,6 miliona evra), Trgovina na veliko i trgovina na malo, popravka motornih vozila i motocikala (261 milion evra), Informisanje i koimunikacije (247,4 miliona evra), Poslovanje nekretninama (195,5 miliona evra), Rudarstvo (122,3 miliona evra), dok su u ostale delatnostivrednost ulaganja ispod 100 miliona evra.⁷

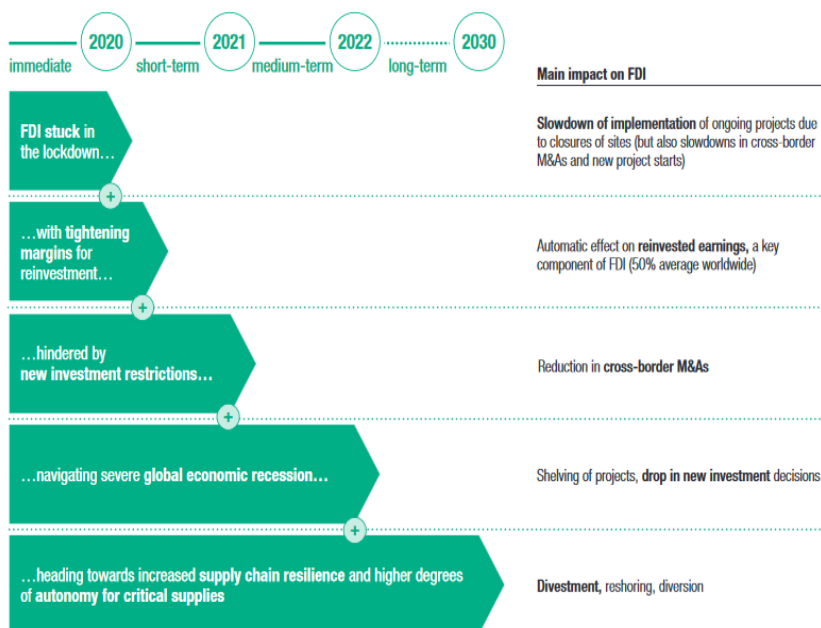
⁶Narodna banka Srbije, Strane direktne investicije u 2019, po zemljama, prikazane po principu aktive i obaveza, Beograd, 2020, [https://nbs.rs/sr_RS/drugi-nivo-navigacije/statistika/platni_bilans/\(02.02.2021.\)](https://nbs.rs/sr_RS/drugi-nivo-navigacije/statistika/platni_bilans/(02.02.2021.))

⁷Narodna banka Srbije, Neto povećanje finansijskih obaveza stranih direktnih ulaganja u 2019, po privrednim granama, Beograd, 2020, [https://nbs.rs/sr_RS/drugi-nivo-navigacije/statistika/platni_bilans/\(02.02.2021.\)](https://nbs.rs/sr_RS/drugi-nivo-navigacije/statistika/platni_bilans/(02.02.2021.))

5. Uticaj pandemije COVID-19 na strane direktne investicije

Svet je 2019. godine pogodila pandemija uzrokovana virusom COVID-19. Sama pojava pandemije nagovestila je značajan uticaj na ekonomska dešavanja i kretanja, pa samim tim i na strane direktne investicije, izazivajući pad i recesiju.

Kriza COVID-19 ima trenutne negativne efekte na celokupne tokove i stok SDI ostavljajući potencijalno trajne posledice. Iznenađna i istovremena interakcija šokova na strani ponude i potražnje, u kombinaciji sa političkim reakcijama na krizu širom sveta, pokreće niz efekata na strane direktne investicije (slika 4).

Slika 4. Uticaj pandemije na strane direktne investicije: prenosni mehanizmi; Izvor: UNCTAD, World Investment Report 2020, New York and Geneva, 2020, p. 3.

Na slici su prikazane posledice koje pandemija uzrokuje neposredno (2020), kratkoročno (2021), srednjoročno (2022) i dugoročno (2030). Najveći negativan uticaj se osetio 2020. godine (zbog nedostatka podataka za priliv stranih direktnih investicija u 2020. godini isti nisu prikazani u radu jer najnoviji World Investment Report 2021 nije još uvek objavljen) kada je kumulativni efekat u svim mehanizmima prenosa najjači. Ovaj trend će se nastaviti u narednim godinama ukoliko se nešto ne preduzme.

Strane direktne investicije su ugrožene zbog zatvaranja država. Fizičko zatvaranje mesta poslovanja, proizvodnih pogona i gradilišta radi sprečavanja širenja virusa uzrokuje trenutna kašnjenja u sprovođenju investicionih projekata. Neki investicioni izdaci se nastavljaju (npr. fiksni tekući troškovi projekata), ali su drugi izdaci u potpunosti blokirani. Najave grinfild projekata takođe kasne. Slično tome, mnoga spajanja i preuzimanja (M&A) su privremeno obustavljena. Dovršavanje već najavljenih transakcija spajanja i preuzimanja nailazi na kašnjenja koja bi mogla dovesti do otkazivanja istih.

Pored zatvaranja država usled pandemije COVID-19, kratkoročno imamo i uvećanje marži za reinvestiranje i nova ograničenja ulaganja, što za posledicu ima automatski negativan efekat na reinvestiranje zarade koja predstavlja ključnu komponentu stranih direktnih investicija (reinvestirana zarada čini više od 50% tokova stranih direktnih investicija u svetu). Nova ograničenja za ulaganja koja postavljaju države tiču se preduzimanja mera za izbegavanje prodaje domaćih preduzeća tokom krize po nerealnim cenama i drugih ograničenja, da bi se zaštitila strateška imovina države i nacionalni interes.

Srednjoročno će strane direktne investicije biti ometane globalnom ekonomskom recesijom koja uslovljava donošenje novih investicionih odluka. Prema prognozama Medjunarodnog

monetarnog fonda, trenutna očekivanja za oporavak BDP-a u 2021. godini su skromna i krajnje neizvesna, pa je potrebno pojačati ekonomsku aktivnost uz pomoć i podršku države.⁸ Veliko smanjenje potražnje imaće snažne negativne efekte na međunarodnu proizvodnju. Neizvesnost u pogledu ekonomskih izgleda oslabiće nove investicione planove. Pitanja finansijske prirode i likvidnosti ograničavaju manevarski prostor za mnoga preduzeća koja su tokom ove krize prinuđena da sva raspoloživa sredstva za investiranje preusmere u obrtni kapital. U zavisnosti od ozbiljnosti recesije, tekući ili najavljeni projekti koji su u početku odlagani zbog mera zaključavanja mogli bi biti obustavljeni na neodređeno vreme.

Zbog napred navedenog stanja uzrokovanog pandemijom dugoročno se mogu očekivati politički naponi za viši stepen nacionalne ili regionalne samodovoljnosti u proizvodnji kritičnih zaliha - što bi se moglo proširiti na širi strateški industrijski kapacitet. S druge strane počela su da se pojavljuju stroža ograničenja međunarodne trgovine i investicija. Zbog svega napred navedenog u narednom periodu su prognoze priliva stranih direktnih investicija neizvesne, ali pronalazak vakcine protiv COVID-19 i sprovođenje masovne vakcinacije omogućavaju optimistični scenario. Treba napomenuti da pandemija nije jedina prepreka opredeljenju za investiranje. Ipak, postoje i investicione barijere poput nepovoljnog poslovnog okruženja, loše infrastrukture, nedostatka veština u ljudskim resursima, političke tranzicije, slabog upravljanja, prirodnih katastrofa, birokratije i dr.⁹

---

⁸International Monetary Fund, World Economic Outlook, April 2020: The Great Lockdown. Washington, D.C.

⁹Chaudhary M. K., Ghimire R. P., Ghimire D. M., Impact of COVID-19 pandemic on foreign direct investment in Nepal from South Asian perspectives, *JDE - Journal of Developing Economies*, Vol. 5, No. 2, 2020, 137 (137-146)

Za sada, i dok ne shvatimo dugoročni uticaj pandemije na strane investicije, jedina opcija - kako za zemlje domaćine, tako i za investitore - je da nastave da plove kroz oluju.¹⁰

Zaključak

Priliv stranih direktnih investicija u zemlji domaćinu (naročito u nerazvijenim i zemljama u razvoju) ima ključnu ulogu u povećanju stope privrednog rasta, unapređenju konkurencije domaćih proizvoda i usluga, smanjenju siromaštva, smanjenju nezaposlenosti, transferu modernih tehnologija i unapređenju znanja zaposlenih. Pozitivni efekti priliva stranih direktnih investicija su u današnje vreme usled pandemije COVID-19 svedeni na minimum, jer su postojeći strani investitori u zemlji domaćinu smanjili ili čak i obustavili proizvodnju. Ovo je posledična reakcija izazvana zaključavanjem država i šokovima na strani ponude i potražnje. Stvaranjem vakcina protiv COVID-19 i masovnim vakcinacijama omogućeno je postepeno otvaranje privrede i stanovništva. Samim tim će se stvoriti i uslovi za oporavak priliva stranih direktnih investicija. Iako se većina ekonomija ponovo otvorila, ponovno oživljavanje i mutacija virusa i druge političke neizvesnosti ukazuju na to da će globalni oporavak priliva stranih direktnih investicija biti spor i nejednak u narednom periodu.

Literatura

1. Chaudhary M. K., Ghimire R. P., Ghimire D. M., Impact of COVID-19 pandemic on foreign direct investment in Nepal from South Asian perspectives, JDE - Journal of Developing Economies, Vol. 5, No. 2, 2020, 137-146.

---

¹⁰Gujrati R., Uygun H., COVID-19 Impact on Foreign Direct Investment, Conference: Covid-19 Impact on Foreign Direct Investment and Various Sectors, India, August 2020, p. 23 (19-24)

2. Gujrati R., Uygun H., COVID-19 Impact on Foreign Direct Investment, Conference: Covid-19 Impact on Foreign Direct Investment and Various Sectors, India, August 2020, 19-24.
3. International Monetary Fund, World Economic Outlook, April 2020: The Great Lockdown. Washington, D.C.
4. Mugano G., The economy nexus of the COVID-19 pandemic, Sociološki pregled, Vol. 54, br. 3, 2020, 737-760.
5. Narodna banka Srbije, Neto povećanje finansijskih obaveza stranih direktnih ulaganja u 2019, po privrednim granama, Beograd, 2020, https://nbs.rs/sr_RS/drugi-nivo-navigacije/statistika/platni_bilans/ (02.02.2021.)
6. Narodna banka Srbije, Strane direktne investicije u 2019, po zemljama, prikazane po principu aktive i obaveza, Beograd, 2020, https://nbs.rs/sr_RS/drugi-nivo-navigacije/statistika/platni_bilans/ (02.02.2021.)
7. Prašević A., Ekonomski šok pandemije COVID-19 – prekretnica u globalnim ekonomskim kretanjima, Ekonomske ideje i praksa, broj 37, jun 2020, 7-22.
8. Radević B., Stojadinović Jovanović S., Dašić B., Međunarodno poslovanje i finansiranje, Grafikolor, Kraljevo, 2016.
9. Razvojna agencija Srbije, Pridružite se uspešnim pričama, Beograd, 2020, <https://ras.gov.rs/uspesne-price> (20.01.2021.)
10. UNCTAD, World Investment Report 2020, New York and Geneva, 2020.
11. World Bank Group, Ekonomski i socijalni uticaj COVID-19, Izgledi za Zapadni Balkan, Redovni ekonomski izveštaj, broj 17, 2020.

Boban Dašić
Radmila Trklja

FALL INFLOW OF FOREIGN DIRECT INVESTMENTS CAUSED BY COVID-19 PANDEMIC

Abstract: The aim of this paper is to analyze the impact of the coronary virus pandemic caused by the COVID-19 virus on the inflow of foreign direct investment. The decline in the inflow of foreign direct investments nowadays is a consequence of the contagion, and not the usual elements of their decline. The crisis caused by the COVID-19 virus has negative effects not only on inflows but on the entire flow and flow of foreign direct investment. The interaction of shocks on the supply and demand side, combined with political reactions to the COVID-19 pandemic such as the closure of national borders, triggers a number of negative effects on foreign direct investment. Due to the new situation caused by the COVID-19 pandemic of the country, potential hosts of foreign direct investments by improving the business environment and various incentive measures can hardly attract a larger volume of the same. Many of them are currently working to improve the business environment, precisely because they are aware of the fact that the pandemic will not last indefinitely and that only a stimulating business environment is a key component of the competitiveness of a national economy and greater inflow of foreign direct investment. By reducing the inflow of foreign direct investments, countries that depend on them and do not have enough of their own funds to finance economic development are particularly affected. The main goal of these countries during the COVID-19 pandemic is difficult to achieve and refers to the largest possible inflow of internationally competitive and export-oriented foreign direct investments. The paper will analyze the inflow of foreign direct investments (World Investment Report) on the global, as well as on the regional and national level, with reference to Serbia.

Key words: pandemic, foreign direct investment, business environment, competitiveness, national economy

Rad je primljen/ Received: 16.12.2020;

Korigovan/ Revised:/ Prihvaćen/ Accepted:: 18.2.2021.